

Oslo, 31. jan. 2025

STLs hørings svar om undersøkelsesordning

STL (Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn), som samler bredden av tros- og livssynssamfunn til dialog og arbeider for likebehandling, takker for muligheten til å svare på denne høringen.

Vi oppfatter det positivt at Barne- og familiedepartementet anbefaler en ny undersøkelsesordning i Statens helsetilsyn for drap og andre alvorlige saker om vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn. Selv om vi ikke har standpunkt om nøyaktig hvordan den skal settes sammen, deler vi bekymringen, og vi finner det klokt å se mer bredt og helhetlig på utfordringene, hvor det gis et felles ansvar og samlet kompetansemiljø.

Tillitsbasert dialog mellom myndigheter og tros- og livssynssamfunn

Departementet skriver at ordningen «skal identifisere systemsvikt og bidra til læring og forbedring på systemnivå for å styrke barns trygghet og rettsikkerhet» og at det skal «bidra til å forebygge drap og andre alvorlige saker som gjelder vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn» (s.4). Departementet understreker videre følgende i notatet (s.21): «[...] undersøkelsesordningen må ha høy grad av tillit og legitimitet i de tjenester, virksomheter og sektorer som omfattes av ordningen. Dette er vesentlig for å oppnå formålet med loven.»

STL er opptatt av at undersøkelsesordningen må få fungere med tillit og i tandem med flere forebyggende tiltak.

Viktigheten av god informasjon og opplevelse av rettferdighet

Notatet trekker frem både uskyldspresumsjon og tillit, som aktualiserer *opplevelsen* av å bli rettferdig behandlet. Vi håper Helsetilsynets undersøkelsesordning vil kunne bidra til mer kunnskap og i neste omgang hjelpe ansatte i offentlig tjeneste å handle kunnskapsbasert og hensiktsmessig i møte med en mangfoldig befolkning, ikke basert på fordommer eller faglig utrygghet.

Selv om det store bildet tilsier at tilliten er høy i Norge, og at det offentlige tjenestene er gode og rettferdige, vet vi at det fins flere med opplevelsen av at minoriteter blir mistenkeliggjort og diskriminert. I verste fall vet vi om at konspiratoriske fortellinger, som at myndigheter «tar barna til innvandrere», kan spres fort. Fellestrekket er en opplevelse av å bli mistenkt eller «forfulgt» av myndighetene fordi man er annerledes, ikke fordi man har gjort noe galt eller begått straffbare handlinger.

STL jobber hver dag med å bryte slike fordommer, å redusere frykt og å styrke tillit og samhandling. Derfor vil vi understreke at det er viktig at en forsterket undersøkelsesordning informerer godt om dens faglig begrunnede og rettferdige fremgangsmåte.

Grunnleggende kompetanse om religion og livssyn blant offentlig ansatte

Eksempel: Samarbeid med barnevernstjenesten

Vi har i flere sammenhenger fremhevet viktigheten av at offentlige ansatte kan utvikle trygghet og kunnskap i håndtering av saker som involverer religiøse borgere og familier. Dette inkluderer f.eks. evnen for en barnevernsansatt til å stille relevante og hensiktsmessige spørsmål om religiøse praksiser og

tradisjoner. Dette har vi positive erfaringer med gjennom prosjektet «BRO: Barnevern, religion og oppdragelse», hvor vi får stadig flere invitasjoner fra barnevernet i flere kommuner.

STL har i flere år jobbet for å styrke samhandlingen og tilliten mellom tros- og livssynssamfunn og offentlige myndigheter. Vi vet at spesielt flere minoriteter skårer lavere på tillitsindikatorer, og at de ofte søker andre kilder til informasjon og konsultasjon enn det offentlige.

Derfor har vi bygd tillit og relasjoner til bredden av tros- og livssynssamfunn, og etablert en kommunikasjonskanal mellom dem og offentlige myndigheter. Nyten av dette ble spesielt synlig under pandemihåndteringen.

Derfor har vi også hatt prosjekter som BRO, som har brutt fordommer både hos barnevernsansatte, religiøse ledere og foreldre i tros- og livssynssamfunn. Vi har økt kompetansen på kultur, religion og livssyn hos barnevernsansatte, gitt økt innsikt i hvordan barnevernet faktisk fungerer blant tros- og livssynssamfunn, og etablert arenaer for dialog og samhandling. Gjennom disse tiltakene har vi styrket både barnevernstjenestens kvalitet, tros- og livssynssamfunns veiledningskompetanse og foreldres oppdragelseskompetanse og -selvtillit.

Tillitsbasert samhandling og forebyggende arbeid

Vi trekker frem eksemplene ovenfor av to grunner. For det første, for å vise viktigheten av tillit og kunnskap. For det andre, for å gi positive eksempler på tillitsbyggende tjenester som fungerer godt.

Manglende tillit kan føre til at terskelen blir for høy til å varsle om saker. Manglende kompetanse kan føre til at ansatte enten ikke klarer å etablere god samhandling og/eller avdekke saker, eller at saker kan bli «konstruert» ved å handle på fordommer og misforståelser. Selv om terskelen for å melde bekymringer alltid må holdes så lav som mulig, hører vi historier om foreldre som opplever å bli varslet mot, uten reell begrunnelse, og at selv om saken snarlig avsluttes ved nærmere undersøkelse, oppleves undersøkelsen svært ubehagelig. Vi må klare å ivareta både utsatte barn og uskyldige foreldre samtidig.

Det skal være rom for mangfold av foreldrestiler som alle ivaretar barnets beste, og foreldre trenger først og fremst veiledning fremfor straff. Samtidig må saker om vold, overgrep og omsorgssvikt avdekkes, og de alvorligste sakene krever sterkere tiltak og grundigere innsats.

Vi tror og håper at økt tillit og samhandling mellom kompetente offentlig tjenstepersoner og kunnskapsbaserte foreldre vil kunne både forebygge negative hendelser og avdekke flere av de negative hendelsene som forekommer. Ikke minst fremhever vi behovet for flere forebyggende tiltak, som også er samfunnsøkonomisk og sikkerhetsmessig fornuftig. STL bidrar gjerne videre i dette viktige arbeidet.

Med vennlig hilsen,
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn v/

Trond Enger
styreleder

Birte Nordahl
generalsekretær